

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ
МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИМИ МЕДИЧНИМИ
ПРАЦІВНИКАМИ ЗА КОРДОНОМ**

Березюк Анастасія Володимирівна

студентка II курсу магістратури

Навчально-науковий інститут права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

У зв'язку із повномасштабним вторгненням Російської Федерації (далі – РФ) в Україну, за кордон виїхало дуже багато українців, зокрема і медичних працівників. Більшість із них хотіли би продовжувати працювати за фахом. Але здійснення медичної практики у розвинених державах суворо регламентоване, особливо для лікарів-іноземців. Зокрема, для здійснення українцями професійної медичної діяльності у більшості іноземних країн потрібно підтвердити свою професійну кваліфікацію та як наслідок – отримати спеціальний дозвіл. Процедура отримання подібних дозволів є досить довготривалою, у деяких країнах вона може зайняти декілька років.

Здійснення медичної практики українцями за кордоном

Швейцарія. У Швейцарії для здійснення професійної медичної діяльності необхідна ліцензія відповідного кантонального органу влади. Передумовами для отримання ліцензії є: відповідний диплом, виданий Швейцарією, або іноземний диплом, визнаний Швейцарією; надійність; фізична та психологічна здатність бездоганно виконувати професійну діяльність; належне володіння офіційною мовою кантону [1].

І якщо питання із вивченням офіційної мови кантону (німецької/французької/ італійської) є вирішуваним, то з визнанням диплому усе складніше.

Диплом спеціаліста медичних професій, які вивчаються в університеті, виданий іноземним навчальним закладом, може бути прямо визнаний, якщо він еквівалентний диплому, виданому навчальним закладом Швейцарії, відповідно до угоди про взаємне визнання з відповідною країною [2]. З країнами, які не входять до Європейського Союзу (далі – ЄС) або до Європейської асоціації вільної торгівлі (далі – ЄАВТ), таких угод у Швейцарії немає.

Оскільки Україна не є членом ЄС/ЄАВТ і не має окремих угод щодо визнання дипломів українських медичних працівників у Швейцарії,

українські дипломи прямо визнати неможливо. За інформацією Червоного Хреста Швейцарії (SRK), за останні 10 років (2011–2021) визнання дипломів отримали лише 45 медичних працівників з України [3].

Німеччина. У Німеччині шлях до професійної практики медиків-іноземців також непростий. Професії поділяються на регламентовані та нерегламентовані. Професії у галузі медицини є регламентованими. Саме тому дипломи іноземних закладів вищої освіти (далі – ЗВО) потребують проходження процедури визнання. Як і у Швейцарії, у Німеччині визнання потрібне для дипломів, отриманих у країнах, що не належать до ЄС або ЄАВТ.

Для кращого розуміння іноземцями процесу визнання дипломів у Німеччині створено Інформаційний портал Федерального уряду Німеччини з визнання іноземної професійної кваліфікації [4]. Важливим є те, що вся інформація на порталі доступна також українською мовою (але для отримання права працювати за фахом, медичні працівники все одно повинні здати тест на знання німецької мови).

Заява про визнання професійної кваліфікації подається разом із більш, ніж десятьма додатками до неї [5]. За оцінками експертів, для реального початку роботи лікарем у Німеччині потрібно близько шести років [6]. І, на жаль, з початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації, ситуація не змінилася на краще. Українські медичні працівники наразі фактично позбавлені права працювати у Німеччині за фахом.

Польща. Повне визнання медичних дипломів з України (та інших країн поза ЄС) у Польщі регулюється Законом про професії лікарів і стоматологів [7]. У Польщі диплом, отриманий за межами Європейського Союзу, може бути визнаний еквівалентним польському диплому шляхом нострифікації – процедури визнання іноземних документів про освіту, або на умовах, визначених міжнародними угодами. Існує Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Польща про академічне взаємовизнання документів про освіту та рівноцінність ступенів від 31.05.2006 року [8]. Але ця угода стосується лише визнання диплому для цілей подальшої освіти, так зване «академічне визнання», і не впливає на визнання дипломів для професійних цілей. Подібні угоди існують і з іншими державами. Наприклад, Угода між Урядом України та Урядом Французької Республіки про взаємне визнання документів про наукові ступені і вчені звання, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 1062 від 01.08.2006 року [9].

У зв'язку зі збройною агресією РФ проти України, Законом Республіки Польщі від 12 березня 2022 року «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї

держави» було спрощено доступ українських лікарів до медичної практики у Польщі [10]. Таке спрощення надає лише «умовне право» на заняття професійною діяльністю на період воєнного стану. Умовність полягає у тому, що: право займатися медичною практикою надається на термін не більше 5 років без можливості його продовження; на підставі отриманої ліцензії лікар може займатись медичною практикою на території Республіки Польща лише в медичній установі, зазначеній у рішенні Міністра Охорони Здоров'я; отримання ліцензії на практику лікаря/стоматолога (без обмежувальної дії, так зване «повне право» на заняття лікарською практикою) відбувається виключно на підставі процедури нострифікації медичного диплому. Отже, Польща досить швидко відреагувала та надала українським лікарям тимчасове право працювати за фахом. На період воєнного стану проблема вирішена, але після його закінчення дипломи українських лікарів знову можна буде визнавати лише шляхом нострифікації.

Резюмуючи, зазначимо, що повномасштабне вторгнення РФ не просто кинуло виклик усій медичній системі України, а й показало проблемні аспекти у співпраці України з іншими державами. Проблема «невизнання» українських медичних дипломів еквівалентними до європейських криється глибше, аніж просто у неможливості українців працювати за кордоном за фахом. «Невизнання» починається із недооцінювання української медичної системи та її фахівців. Відсутність двосторонніх угод між Україною та європейськими країнами про визнання професійної кваліфікації це прямо підтверджує. Більшість таких існуючих угод стосуються лише визнання наукових ступенів та вчених звань, але не професійної кваліфікації. Саме тому для здійснення професійної діяльності за кордоном медики-українці все одно повинні підтверджувати рівень своєї професійності та проходити довготривалу процедуру визнання дипломів.

Отже, у перспективі вважаємо за потрібне покращувати імідж нашої держави у сфері медицини, демонструючи фахову і сучасну підготовку лікарів у різних медичних сферах та долаючи корупцію. Наслідком цього стане підвищення рівня довіри до української медицини з боку іноземних держав та укладення між ними і Україною двосторонніх угод саме про визнання професійної діяльності.

Література:

1. Bundesgesetz über die universitären Medizinalberufe, (Medizinalberufegesetz, MedBG) vom 23. Juni 2006. Art. 36 Abs. 1. URL: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2007/537/de> (дата звернення: 17.11.2022).

2. Bundesgesetz über die universitären Medizinalberufe, (Medizinalberufegesetz, MedBG) vom 23. Juni 2006. Art. 15 Abs. 1. URL: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2007/537/de> (дата звернення: 17.11.2022).

3. Anerkennungen ausländischer Ausbildungsabschlüsse nach Ausbildungsland 2011–2021. Statistiken – Schweizerisches Rotes Kreuz. URL: <https://www.redcross.ch/de/unser-angebot/gesundheitsberufe-erkennung-und-registrierung#erkennung-von-auslaendischen-ausbildungsabschlussen> (дата звернення: 17.11.2022).

4. Інформаційний портал Федерального уряду Німеччини з визнання іноземної професійної кваліфікації : вебсайт. URL: <https://www.erkennung-in-deutschland.de/html/uk/kvalifikovani-fakhivtsi.php> (дата звернення: 17.11.2022).

5. Gesetz über die Feststellung der Gleichwertigkeit von Berufsqualifikationen (Berufsqualifikationsfeststellungsgesetz – BQFG) vom 16. Dezember 2011. Art.12 Abs. 1. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/bqfg/_12.html (дата звернення: 17.11.2022).

6. Лікарі полетіли. Фокус: вебсайт. URL: <https://focus.ua/uk/ukraine/480570-vrachi-uleteli-kak-za-god-poteryat-66-tys-medikov-i-dazhe-ne-zametit-etogo> (дата звернення: 17.11.2022)

7. Qualifikationen ukrainischer Ärzte sollen rasch anerkannt werden. 12.04.2022. Ärzteblatt.de: website. URL: <https://www.aerzteblatt.de/nachrichten/133342/Qualifikationen-ukrainischer-Aerzte-sollen-rasch-erkannt-werden> (дата звернення: 17.11.2022).

8. Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry z dnia 5 grudnia 1996 r. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970280152/U/D19970152Lj.pdf> (дата звернення: 17.11.2022).

9. Про затвердження Угоди між Урядом України та Урядом Французької Республіки про взаємне визнання документів про наукові ступені і вчені звання : Постанова Кабінету Міністрів України № 1062 від 01.08.2006 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1062-2006-%D0%BF#Text> (дата звернення: 17.11.2022).

10. Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa z dnia 12 marca 2022 r. Art. 61. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20220000583/T/D20220583L.pdf> (дата звернення: 17.11.2022).